

Olševe; Savinjske Alpe. Tako je tematsko dopolnil fotografske upodobitve naših planin, saj med dosedanjimi monografijami prevladujejo fotografije Julijskih Alp. Pa še z nečim Kovačičeva monografija bistveno bogati našo planinsko fotografijo. Kakor s predano zavzetostjo lovi v svoj objektiv naravo v vseh njenih odtenkih, naj gre za široke poglede na vence skalnih vrhov ali na obsežna gozdna pobočja, ali za ozke izseke, ki v njih izstopajo drobne značilnosti te pokrajine, rože, viharniki in živali, tako je v ta svet postavljen tudi človek, ki tu živi. Posebej so vredni pozornosti pravi karakterni portreti. Značajske poteze pa nosijo tudi slike pokrajine, od mračnih pohorskih gozdov in samotnih frat (tako na Pohorju pravijo gozdnim posekam) do vrha Uršlje gore, pobočij Smrekovca in vse do večera v savinjskih vrhovih.

K slikam je stvarna pojasnila napisala avtorjeva soproga **Milena Kovačič**. V uvodnem delu beremo avtorjev življenjepiš izpod peresa **Srečka Pungartnika** in pregled Kovačičeve fotografske dejavnosti, ki ga je pripravil **Slavko Topolovec**. Dobro tretjino fotografij spremljajo kratka literarna besedila v izboru **Alenke Glazer**. Povzetek je v angleščino prevedla **Marija Kos**, v nemščino **Andreja Romih**. Knjigo je tehnično uredil in z občutkom opremil **Vito Glavič**. V tisoč izvodih jo je natisnilo GZP Mariiborski tisk Maribor.

Dobili smo knjigo, ki je vredna, da jo vzamemo v roke kadarkoli. Vsakič bomo lahko podoživljali lepoto, ki nam jo je ponudil umetnik Jože Kovačič.

Alenka Glazer

Knjigo Jožeta Kovačiča Prek pohorskih frat do savinjskih vrhov, ki obsega 280 strani, je mogoče naročiti pri založnici: Planinsko društvo Maribor Matica, Maribor, Vita Kraigherja 2; cena 3000 SIT.

Koledar PZS

»Slovenske gore 1995«

Kot navdušen gornik in ljubiteljski planinski fotograf vsako jesen z zanimanjem pričakujem planinski koledar PZS za prihajajoče leto. Zadnja leta niti ne več z zanimanjem, ampak s strahom — zaradi njegove pešajoče kakovosti. Že letos (1994: »Slovenska planinska pot«) sem bil nad njim tako razočaran, da ga nisem obesil na steno, niti ga nisem upal, takega kot je, dati komu za darilo. Koledar je obležal v omari, na domači steni pa visi soroden koledar avstrijske planinske zveze OAV.

Koledar za leto 1995 »Slovenske gore« po naslovnici obeta veliko, a že bežen pregled

naslednjih strani pokaže, da je celo glede na nezavidljivega predhodnika naredil odločen korak — navzdol. Najprej malo statistike: vsak mesec najdemo poleg osrednje pokrajinske fotografije še dve manjši fotografiji, na levi alpsko cvetlico, na desni slap. Skupaj 36 slik, ki jih je prispevalo 11 avtorjev. Letos sta najlepše motive, kot je sklepati po izboru komisije, poslala **Tone Škarja** (4 velike in 1 majhna fotografija) ter **Marko Pogačnik** (2 veliki in 11 majhnih fotografij). Njune fotografije pokrivajo skoraj polovico koledarja.

Velike pokrajinske fotografije naj bi predstavljale ogrodje koledarja, naj bi pritegnile oko s svojo privlačnostjo in všečnostjo. Naj bi — a fotografije tega koledarja niso take. Precej neposrečen izbor je poskrbel za obilico dolgočasnega skalovja čez celo sliko (najbolj pri mesecih februar, marec, junij, julij in december), ki imajo prej dokumentarno kot umetniško noto. Pa to bi še šlo, če ne bi bili posnetki neverjetno slabo reproducirani: velika zrnatost, motnost, predvsem pa zgrešene barve s pretirano »navitimi« kontrasti (najbolj pri mesecih april, september, oktober) poskrbijo za neprilichen videz osrednjih motivov. To je najslabši del koledarja!

O levih fotografijah — alpskem cvetju — tudi ne morem najti pohvalnih besed. Namesto ozadja tam bode v oči strupena belina, ki vizualno požre cvetove in popači njihovo barvo. Dobimo vtis, da so cvetovi plastični, pobarvani z umetno barvo. Skratka, vse je videti zelo nenaravno. Moti tudi, da je s cveticami porušeno sicer dovolj uspešno prilaganje motivov letnemu času. V sneženih mesecih bi jih lahko nadomestili s kakim snežnim detajlom ali s snegom poprhano vejico.

Desne fotografije — slapovi — pa kot da niso nastale po enakih postopkih. Zanje ne velja nič prej naštetega, ponašajo se z ostrino, umirjenimi naravnimi barvami in so dovolj privlačne.

Ob fotografijah še to: ne razumem že več let trajajočega koncepta koledarja PZS z množico fotografij na vsaki strani — eno veliko in več majhnimi. Ena velika slika je povsem dovolj, konec koncev koledar visi na steni in se ga gleda bolj od daleč. Dodatne majhne fotografije, ki so stisnjene nekje spodaj ali celo delno prekrivajo glavno sliko, ne poudarjajo osrednjega motiva, ampak ga, nasprotno, slabijo. Če pa je želja idejnih vodij koledarja ta, da bi z velikim številom fotografij omogočili predstavitev večjega števila avtorjev, naj se tega tudi držijo. Za predstavitev enajstih avtorjev koledarja 1995 je dovolj 12 fotografij, vsak mesec ena, namesto 36.

Oblikovno koledar ne prinaša nič novega. Modnim trendom skuša slediti z odebeljenimi zelenimi linijami, ki pa niso posrečeno postavljene. Izbrani logotipiji sta povsem različni, ena precej okrancljana z repki, druga minimalistična, in tako mešanje že praviloma ne učinkuje dobro. Z eno besedo: nezadostno! Kako tak koledar finančno uspe, mi ni jasno. Verjetno ga rešuje

veliko stalnih naročnikov, od gospodarskih organizacij do društev, ki so začela naročati koledar od PZS še v njegovih najboljših letih in so ostala zvesta do danes. Bo še dolgo tako? V poplavi novih, boljših koledarjev, tudi s planinsko tematiko, verjetno ne. PZS pa si kot osrednja (če hočete moderno — državna) planinska organizacija takih spodsrljajev, kot je ta koledar, ne bi smela več privoščiti. Naj bo tudi koledar na državni ravni, če je tak njegov založnik!

Pa še to: vzorcev dobrih planinskih koledarjev ne manjka. V mojem arhivu izstopa koledar »Slovenske gore 86« s fotografijami **Petra Janežiča** (izdalo PD Lj. Matica) — dobra stara klasika. Vrhunski, moderno oblikovan koledar za leto 1995 pa je, na primer, koledar **Bogdana Kladnika** s fotografijami različnih dejavnosti v naravi, ne le gorništva.

Peter Pehani

Triglavski kralj

Planinska literatura je med slovenskim narodom, za katerega pravimo, da je zapisan svojim goram in planinam z vsem srcem, zelo priljubljena. Številne so knjige, posvečene goram. Samo v jubilejnem letu 1993 je izšlo v Sloveniji vsaj 63 publikacij s tako vsebino. Zato ni nenaavadno, da se te literature bolj ali manj sistematično lotevajo poleg Planinske založbe PZS tudi druge založbe.

V letošnjem letu je založba Družina izdala zbornik člankov **Ivana Sivca** v knjigi pod skupnim naslovom Triglavski kralj: črtice iz življenja **Jakoba Aljaža**. Avtorje zbiral podatke pri pisanju teh tekstov prav tam, kjer je naš zaslužni župnik in planinec živel in deloval. Za pomoč se v knjigi zahvaljuje vsem Dovžanom in Mojstrančanom, posebno pa še prijatelju **Sreču Mežnarju**.

Avtor, ki se je rodil v Mostah pri Komendi, je tudi ta tekst, kot ocenjujemo že po njegovi bibliografiji, od katere je dve tretjini del izšlo v Kmečki knjižni zbirki, napisal za najširši krog bralcev. Verno biografijo ali znanstveno razpravo pa bodo lahko napisali le tisti poznavalci Aljaževega življenja in dela, ki so ga poznali iz prve roke.

Za predstavitev vsebine naj navedemo samo nekatera poglavja črtic: Moje rojstvo, Pastirska dogodivščina, Gospod naj bo, Vihar na Beguniščici, Čez Luknjo v Trento, Triglav, moj dom, Stolp na vrhu Triglava, Mlakarju rešil življenje, Triglavska kapela, Tominškova slovenska pot, Plaz odnesel dom, Kar sem rekel, sem rekel, Poslavljanje itd. V knjigi je še veliko barvnih fotografij, ki ponazarjajo vsebino knjige. Prispeval jih je današnji triglavski župnik **France Urbanija**, kateremu je knjiga tudi posvečena.

Ciril Velkovrh

Krušnikov Smeš na vseh poteh

Nemara se bo čez leta kdaj kdo spomnil in se vprašal (kot se že dolga leta sprašujejo, kaj je bilo prej, jajce ali kokoš), ali je bil prej **Slavko Krušnik** planinec in transverzalec ali Slavko Krušnik pisec in (samo) založnik. Oboje se namreč pri tem večnem mladeniču, ki je že kar precej let v pokoju, vendar dela enako kot je svoja najaktivnejša leta, ki jih je nabiral za pokojnino, nenehno prepleta. Vsako leto znova beremo, koliko planinskih transverzal je prehodil v minulih mesecih od novega leta do silvestrovega, in se vsako leto znova čudimo, kako mu je, vztrajnemu hodcu, spet uspelo že kdovekolikič prepešati predvsem transverzalo kurirjev in vezistov, najdaljšo slovensko planinsko pot.

Zdaj je Slavko Krušnik za založbo ČZP Kmečki glas napisal malone 400 strani debelo knjigo »Smeš na vseh poteh«, v kateri je zbral 1150 šal s transverzali, kot je zapisal v podnaslovu knjige. Vendar tega podnaslova ni vzel čisto zares; planinsko in transverzalo terminologijo je vzel samo za okvir knjižnih poglavij, naslov in podnaslov svoje knjige pa je pojasnil še takole: »Pravzaprav smo vsi ljudje transverzalci, saj vsi kar naprej hodimo ali tekamo od ene točke do druge, čeprav svojih obiskov ne beležimo s posebnimi žigi. Ko sem zapisal ‚vsi ljudje‘, sem seveda mislil človeška bitja od človečka, ki je shodil, pa naprej.«

Potem nadaljuje: »Vzemimo samo prehranjevalno transverzalo. Ali nima vseh značilnosti planinske? Saj vendar vse življenje hodimo od obroka do obroka, od zajtrka h kosilu in nato k večerji — morda je celo še kak obrok vmes...« Seveda to ni edina transverzala človekovega neplaninskega življenja, še cel kup jih je: oblačilna, stanovanjska, delovna in delavska, denarna, ljubezenska — za vsako človekovo dejavnost je mogoče najti primerjavo s planinsko transverzalo.

To je storil Slavko Krušnik in pod vsako transverzalo žig, pod vsako transverzalo točko, nanižal dolgo vrsto korakov na tej dolgi poti, korakov, ki so šale s tega področja. Tako se je na skoraj 400 straneh knjige nabralo 1150 šal, povezanih z ustrežno zabavnim veznim besedilom in popopranih z več ali manj resničnimi dogodki predvsem iz avtorjevega življenja.

Planinstva torej v knjigi ni prav veliko, planinski je le okvir. K planinskim zgledom in primerjavam pa se Slavko Krušnik, transverzalec od nog do glave, vendarle vrača vseskozi: »Stojim na vrhu Triglava,« piše takoj v začetku knjige, »zadihan, čeprav sem se nanj vzpenjal v koloni in čeprav njegov vrhni del ni posebno strm: leta so opravila svoje.